

XXXV. — Budapest, 1900. november 17-én. — 46. sz.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tulajdona és a hazai Tanítók
Országos Bizottságának

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJEL ENIK MINDEN SZOMBATON.

Felelős szerkesztő: EMBER JÁNOS,

HEZ A LAP SZELLEMI RÉSZÉT ILLETŐ KÖZLEMÉNYEK KÜLDENDŐK

Budapest, IX., Lilliom-utca 31. sz. II. em. 12.

Kiadó a „HUNNIA” NYOMDA,

HOVA AZ ELŐFIZETÉSI DIJAK, REKLAMÁCIÓK, HIRDETÉSEK KÜLDENDŐK.

(VI., Teréz-körút 3., Kemnitzer-utca sarok.)

A Népnevelők
Budapesti Egyesületének tagjai
tagilletményül kapják e lapot.

Nem tagok előfizethetnek
a kiadónál
1 évre 8 kor., 1/2 évre 4 kor., 1/4 évre 2 kor.-val

BUDAPEST, 1900.

„HUNNIA” KÖNYVNYOMDA (SEBÓK és MÜNZ)

VI., Teréz-körút 8 szám

NÉPNEVELŐK LAPJA

KEVELES-OKTATÁSI ÉS NEVELÉSI

A Népművelési Társaság kiadványa a Magyar Nemzet
Gazdasági Helyettesítője

HIVATALOS KÖZLÖNYE

MELLETT AZ ÉRTÉKES ÉS HASZNOS

Tudományos és gyakorlati érdeklődésűeknek
és a hazai és külföldi népművelési munkáért
szorgalmazóknak ajánljuk.

ELŐFIZETELI ÁRA

ÉVI 12 SZÁMOT 12 HUF. HAVI 1 HUF. KÖZÖSSÉGI
KÖZMŰVELÉSI TÁRSASÁGOKNAK 50% KEDVEZÉSEN.

ELŐFIZETÉSEK: Budapest, 1880. november 15. napján
a szerkesztőségben, vagy a Magyar Nemzet
Gazdasági Helyettesítőjénél.

ELŐFIZETÉSEK: Budapest, 1880. november 15. napján
a szerkesztőségben, vagy a Magyar Nemzet
Gazdasági Helyettesítőjénél.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

Felelős szerkesztő: Ember János.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének s az Orsz. Bizottságának hiv. közlönye.
Megjelenik e lap minden szombaton.

ELŐFIZETÉSI ÁRA

Egész évre	8 kor.
Fél évre	4 „
Negyed évre	2 „

Hirdetések díja petit soronként 20 fillér.

— Kéziratokat nem küldünk vissza. —

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz:

Lillöm-utca 31. sz. alá küldendők.

Előfizetések, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz:

A „HUNNIA“ KÖNYVNYOMDA VALLALATHOZ:
(VI., Teréz-körút 8. szám alá küldendők)

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tagjai tagilletményül kapják a lapot. — Tagságot s egyéb egyesületi ügyekben szívesen szolgál felvilágosítással GERLEY SZEVEÉR egyes. titkár. — A tagsági díjak DIÓSZEGHY BÉLA pénztárnokhoz VI., Szondy-utca 47. szám alá küldendők.

Vörösmarty-szobor, Vörösmarty-alap.

Az ország tanitóságához méltó szép és nemes, azaz elhatározás, amelyet az Országos Bizottság igazgató-tanácsa legközelebb tartott ülésében szentesített. E szerint az ország tanitósága a nemzeti kegyelet és hálaáldozathoz éppen úgy, sőt erejéhez mérten még jobban hozzá fog járulni, mint a magyar társadalom többi osztályai.

A tanitóság legközelebb megindítja úgy a saját, mint tanítványai körében a gyűjtést és a gyűjtésnek eredményét felerészben a Vörösmarty-szoborra adja, feléből pedig alapítványt létesít az Eötvös-alapnál, mely alapítványnak kamatait írótanítók gyermekei fogják élvezni.

Az ilyen értelemben szerkesztendő felhívások — aláírva a Budapesten székelő országos egyesületek elnökei által — rövid idő múlva kartársaink kezében lesznek. Meg vagyunk róla győződve, hogy áldozatkészségük ezuttal is arányban álló lesz a nemes célokkal, a melyek őket tette szolítják. A nemzeti érzéstől áthatva szívvél-lélekkal veszi ki a maga részét a tanitóság a nagy költő iránt érzett hálát és kegyeletet jelképező nagy emlékmű létrehozása érdekében szükséges

áldozatból; ámde egyuttal egy másik, az előbbinél (célzatát tekintve) nem kisebb emléket is állt a költőnek a nemzet igénytelen napszamosai körében, midőn legrégebb s legnagyobb, a tanítók megsegítése érdekében legtöbbet tett és tevő jótékonyági intézményénél, az Eötvös-alapnál alapítványt tészen a költő nevére, mely alapítványnak kamatait irótanítóknak gyermekei fogják élvezni.

Ez az alapítvány egyrészt nemzedékeket túlélő emléke lesz körünkben a nagy költőnek, másrészt tettben nyilatkozó tisztelete a tanítósnak az irókartársak iránt.

A magyar tanítósnak mindig kiváló tiszteletben részesítette az irókartársakat, a kik kettős munkát végezve, nehéz viszonyok között gyarapítják a tanítósnak erkölcsi tőkét és irányítják annak közéletét.

Ime itt az alkalom, hogy a magyar tanítósnak tett által adjon kifejezést az irókartársak iránt érzett tiszteletének a gyermekei részére teendő alapítvány által.

Kartársak! Hozzátok méltó buzgalommal gyűjtsetek a nemes célokra s Isten áldása lesz törekvésteken.

A bajok forrása.

(Folyt.)

— Az iparos-tanoncziskolák kérdéséhez. —

Az illető években beirt tanulók összességét s ugyanazon évek alatt Budapest lakossága halálzásának átlagos arányszámát egybevetve, (ez utóbbit — bőséges toldással — 3 százaléknál is többre veszem) a „kimaradottak“ e számából üssünk le kerek 8000-et az elhaltak részére, továbbá — hogy itt is bőséges legyen a számitás — 15 és fél ezeret azok számlájára, akik e 6 év alatt a vidékre való költözés miatt maradtak ki évközben az iskolából: még mindig 12 ezer gyermek marad olyan, aki — valószínűleg szintén tulkorusság s a tanulással való nem boldogulás miatt — e hat év alatt évközben ott hagyta az iskolát, mielőtt a népiskolai oktatáshoz füződő célt nemcsak elérte, de meg is közelítette volna. S a mostoha viszonyok által a családnak (és az utczának) visszadobott ezrei ezeknek a szerencsétleneknek mit vittek magukkal az oly szép és édes reménnyel átlépett iskola falai közül? . . . A gyermeki szívnek (meg az anyai és apai szívnek is) tört és hervadt reményeit s egy egész életre szóló keserüségeit, amelyeknek súlyát, átkát majd csak évek, sőt évtizedek mulva fogják igazán szenvedni.

Ha már most az évet eredménytelenül végig járt 44 ezer tanulóhoz hozzá számitjuk ezt az évközben letört 12 ezeret, előttünk áll

egy ijesztő tény: a magyar fővárosban rövid hat év alatt nem kevesebb, mint 56 ezer gyermek (vegyesen fiú és leány) akadt, aki megpróbálta tankötelezettségének eleget tenni, akiben megvolt az akarat az elemi oktatás körében elsajátítható ismeretek megszerzésére; de a mostoha viszonyok már a fél utról visszadobták s lehetetlenné tették számára az általános emberi tudás édes gyümölcsének élvezését.

És ez a szám inkább a legalacsonyabb, mint a legmagasabb. Mert azt sem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy Budapestnek a tanköteleseket nyilvántartó hivatala nincs. Itt csak a beiratkozott gyermekekkel vetettünk számot. Kinek volna csak sejtelme is azoknak az iskolaköteleseknek az ezreiről, akik be sem iratkoznak, mert senki sem szorítja rá! S azoknak a számáról, akiket a hozzátartozók időnek előtte kivontak az iskolából elköltözés ürügye alatt! Ha papiroson könnyen kimutatható 50—60 ezer ilyen szerencsétlen teremtest találunk, akkor a papiroson ki sem mutathatókkal együtt bátran beszélhetünk 70—80 ezer olyan tankötelestről, aki fölött a tankötelezettség időszaka elmúlik a nélkül, hogy a legelemibb ismereteknek a birtokába jutnának.

Amit ezek az adatok hirdetnek, az — csupán az elemi oktatás terén is — bőséges anyagot nyújt a gondolkozásra és a cselekvésre, a komoly, mélyreható cselekvésre, minden arra hivatott tényezőnek. Mert az elemi oktatás e szomorú tényeit előidéző okokat (körülményeket, életviszonyokat) gyökerükben kutatni, tanulmányozni s megszüntetésük módzatairól minden áron gondoskodni: ez volna mindnyájunk kötelessége. Most mindezekkel nem foglalkozhatom részletesebben; lévén ezuttal való czélom mindezt a körülményt csupán az iparostanoncz-oktatás szempontjából állítani elő.

Amit ugyanis eddig a statisztika alapján bemutattam, az képezi és egyes egyedül az képezi okát, alapját, forrását az iparostanoncz-oktatás terén észlelt mindazon bajoknak, amelyek megszüntetésén úgy az arra hivatottak, mint a hivatlanoknak is egész serege évek hosszú sora óta töri a fejet.

Mert mi lesz azzal a rengeteg mennyiségű, szerencsétlen fiúgyermekkel, aki az elemi oktatás fájáról meg nem érett és fonyadt állapotban visszahullt a létfenntartási ösztön által szitott életküzdelemnek — még az egészséges, érettgyümölcsöt is rothasztó — talajára?! Egy része elzüllick s megéri a javítóintézet és börtön számára. Egy része a ház körül, a piacokon, a neki alkalmas különféle üzletek levegőjében gyakorolja magát a majdan keresetül szolgáló napszámos és szolgál munkákban. A jó része pedig — több vagy kevesebb ideig tartó ide-oda kapkodás után — iparostanoncznak szegődik.

Ugyanaz alatt a hat év alatt, amelyről a közölt adatok szólnak, az iparostanoncziskolába járt kerekszámban 40 ezer tanuló. Ez a szám úgy verődik össze, hogy több mint a felét a fővárosi elemi iskoláknak az előbb kimutatott hulladéka szolgáltatja; a másik felének nagy része az ország minden részéből szállong a fővárosba, az előbbinél egy cseppet sem több szellemi kvalitással; egy csekélyke perczenet a polgári és középiskola egy-két osztályában megkísérelt, hiába való próbálkozás után választotta végső menedékül az ipari pályát; végre — perczenetekben ugyszólván ki sem fejezhető — parányi részecskéje az iparos-

tanoncizoknak áll olyanokból, akik — ha nem is teljesen megfelelő, de legalább — türhető előkészítéssel kerülnek a tanoncizkolába.

Hogy ez így van, arról is van numerusunk a statisztikai hivatal füzetében. Ott van ugyanis az a tanulságos szám, hogy a szóban forgó hat év alatt az iparostanoncizkolába járt 40 ezer tanuló közül csak háromezer tudott feljutni a harmadik osztályba. Tehát az egész nagy tömegnek csak hét és fél százaléka volt olyan képességű és készült-ségű, hogy 3—4 évi keserves erőfeszítés után a tanoncizkola első és második osztályának az anyagát több-kevesebb eredménnyel felsziv-hatta s felvergödhetett a harmadik osztályba.

Ez a hét és fél perczent az iparostanoncizaink szellemi kvalitásá-nak a fokmutatója. Hét-nyolcz még csak száz között, akivel szem-ben az iskola fáradaága nem vész el nyomtalanul. De a többi oly meg-döbbentő tudatlansággal s ráadásul az iskola iránt oly ellenséges indu-lattal és minden tanulás iránt oly ellenszenvvel kerül a tanoncizkolába, hogy ennek a tömegnek a szellemi állapotát alapul tekinteni bármilyen szakirányu oktatáshoz, akár az ugynevezett elméleti tárgyak, akár a rajz tekintetében, az egyenlő értékű azzal a követeléssel, hogy épít-sünk házat a — levegőbe.

Amig az iparostanoncizkoláknak ilyen lesz a gyermekanyaga, ad-dig hiába való minden egyéb erőlködés. Sem új tantervekkel, sem szigorusított szabályzattal, sem a tanítók kvalifikációjának becsmérélsével s azoknak tanfolyamokra, módszeres konferenciákra való szorításával, sem szakfelügyelőkkel, sem elcsapásokkal, mindaddig nem fogjuk ezek-nek az iskoláknak az óhajtott színvonalát elerni, míg kellő előképzett-ségű gyereksereget nem teremtünk a tanoncizkolának. Mert hiába áll-itjátok a vonat gőzgépjéhez a gépészet minden tudományát a kisujjába hordó szakembert, ha a masinába nem tudtok tüzet meg vizet beálliti-tani: annak az embernek a tudománya nem fogja a vonatot megmoz-dítani.

Ez a kutforrasa minden bajnak. S a gyógyítást keresők legnagyobb része rossz helyen tapogatódzik: erőnek erejével a tanoncizkolai tani-tók tudatlanságát akarják kisütni akkor, amidőn ezeket a tanítványok tömegének a tudatlansága teszi képtelenné az eredményes munkára. S ezért a felfordított irányu törekvésért nem az intéző hatóságot lehet hibáztatnunk, hanem magát a tanítóságot. Hiszen az intézők a dolgok iránt táplált nemes érdeklődésüket eléggé megmutatják azzal, hogy minden uton-módon törekesznek a bajokat orvosolni. S megkisérelnek mindent, amit az ugynevezett „közvélemény“ vagy „szakvélemény“ ja-vasol. Csak hogy ezt a „közvéleményt“ vagy „szakvéleményt“ a tani-tóknak kellene megteremteniök. Ámde mi, tanítók, évek hosszú sora óta oly mélységesen hallgatunk minden komolyabb dologban, minden bennünket érdeklő szakügyben, hogy elvégre is a hozzá nem értés lát-szatát adjuk a hallgatásunkkal. Így tehát intézőköreink kénytelenek azoktól venni az információkat, akik — beszélnek. Hogy aztán ezek a beszélők, a „közvélemény“, „szakvélemény“ csinálók azokból telnek ki, akik a dolgok lényegének alapos vizsgálata helyett a tanítóságnak szünős-szüntelen való kisebbitésén fáradoznak: arról már a világnak semmiféle hatósága sem tehet. Hanem tehetne egyes-egyedül a tanító-

ság, ha a rossz színezetet keltő hallgatás helyett komoly véleményt hangoztatna minden ügyben, ami az oktatásügyre vonatkozik. A tanítóporolókotnyeleskedőket a „közvélemény“ csinálás, „szakvélemény“ teremtés, hatóságinformálás forumáról csak úgy szoríthatná le, ha tapasztalatokon s tanulmányokon alapuló véleményének mindenütt, mindenkor, szakadatlan hangoztatásával megmutatná, hogy mily méltatlan dolog pl. a tanítványok tömegének az abszolút tudatlanságát a tanítók tudatlanságaképen tüntetni fel.

Mi nekünk, tanítóknak, régóta komolyan és erélylyel kellett volna hangoztatnunk az iparostanoncziskolák reformtörekvései közben, hogy: adjatok tüzet és vizet a gőzgépbe; majd akkor megmutatjuk, hogy tudunk gépet vezetni!

Ezt a köteleességet, ezt az önmaga és az ügy iránt tartozó kötelességet a tanítóóság mert elmulasztotta, azért okolható ő maga a mai, tanítóellenes hangulatért.

Legyünk rajta, hogy ez megváltozzék. Kettő kell hozzá: a viszonyok komoly vizsgálata s erkölcsi bátorság a megismert igazság hirdetésére.

*

Amikor ezeket elmondván, az iparostanonczoktatás bajainak forrására rámutattam, akkor szükségképen következnek a kérdés: hogyan lehetne hát a viszonyokat előnyösen megváltóztatni?

Vagyis:

Hogyan teremtsünk kellő képességű, kellő előkészültségű növendékeket az iparostanoncziskoláknak?

Legközelebb erre a kérdésre igyekezem megtalálni a feleletet*).

Szabó Bugáth László.

A testi fenyték Poroszországban.

Lapunk előző számában ígértük, hogy legközelebb közreadjuk a porosz cultusministernek ebben az ügyben kelt rendeleteit. Megjegyezzük, hogy a német tanítók körében a testi fenyték ügye e rendeletek kapcsán, addig nem tapasztalt mozgalmat keltett.

Az 1899. évi május hó 1-én kelt rendelet a következő:

„Az iskolai hatóságok, a mint ezt készséggel elismerem, mindenkor oda törekedtek, hogy az iskolai testi fenyték alkalmazásában visszaélések ne történjenek s az erre irányult vizsgálatok constatálták azt, hogy a tanítókat a testi fenyték jogának gyakorlásáért nagy ritkán kellett fegyelmi, vagy bírói uton megbüntetni. Nehány újabb eset azonban, a melyek a tanulók megbüntetésénél túlzást tüntetnek fel, arra készítetnek, hogy az iskolai hatóságok figyelmét erre a kérdésre újólal felhívjam, hogy így a visszaéléseknek lehetőleg eleje vétessék.

A tanítóknak az a joga, hogy szükség esetén a testi fenytéket

*) Várjuk a feleletet s ha megjő, érdem legyen hozzászólnunk a kérdéshez. Egyelőre csak annak megjegyzésére szorítkozunk, hogy ezen közlemény adatai nem annyira az inasiskolára, mint az elemi oktatásra nézve megdöbentők.

A szerk.

alkalmazhassák, kétségen felül áll. Azonban újlag is hangsúlyoznom kell, hogy a testi fenytéknek alkalmazása csak akkor indokolt, ha másnemű büntetés eredményre nem vezetett, vagy ha a vétség felette súlyos természetű; de magától értetődik, hogy a testi fenytéknek alkalmazása távol legyen minden visszaéléstől s ne ártson a gyermek egészségének; tehát mérsékelten használandó. Komolyan kell tehát újlag figyelmeztetni az érdekelteket arra, habár egy vékony botnak, vagy vesszőnek alkalmazása a fenytésnél meg is engedhető, ennél több azonban már megtorlandó. Ilyenek: a lénia, vagy mutató vessző használata, a könyvvel való verés, a pofozkodás, a mellbe vagy hátbaverés, a haj, vagy fülcibálás, ide-oda lökés. Az sem engedhető meg végül, hogy testileg fenytessenek a tanulók, ha gyenge előmenetelt tanusítanak, vagy tehetségtelenek és ha apróbb hibákat követnek el.

Nehogy a testi fenytéseknél tévedés forogjon fenn, olyan iskolákban, melyeknek igazgatóik vannak, a testi fenyték az igazgató előzetes hozzájárulása nélkül nem alkalmazható. Ha a helyi viszonyok ezt lehetővé nem teszik, a testi fenyték alkalmazása azonnal bejelentendő az illetékes kir. tanfelügyelőnek.

Azonban első sorban akkor lehet azt elkerülni, hogy a tanítók a testi büntetéssel vissza ne éljenek, ha a tantestületek s a tanítók a tanítás és nevelés szempontjából helyesen fogják fel hivatásukat és a fegyelem gyakorlásánál, (a csak ritkán előforduló súlyos vétségeken kívül) lehetőleg mellőzik a testi büntetést. Az ifjúságot minden bizonyára jól kell fegyelmezni s a helyes rendtartásba begyakorolni; de ennek alapfeltétele nem keresendő a testi büntetések alkalmazásában, hanem a tanító személyiségében és tanítási eljárásában, a gyermekekre gyakorolt nevelői hatásában és a helyes iskolai rendtartásban. Azokban az iskolákban, a melyekben a tanító vallás-erkölcsi jelleme, kötelességtudása, a gyermekekkel való komoly, de mégis szeretetteljes bánásmódja, valamint az alapos oktatás a tanulóknak a tanító személye iránt való tiszteletét biztosítja, ott — az elfajult gyermekektől eltekintve — a testi büntetés szüksége fenn nem forog. Ellenkezőleg a gyakori verés oka átlag abban található fel, hogy a tanító nevelő és oktató eljárása gyarló.

Éppen ezért felhivom a kormányt, mikép tanfelügyelőit hívja fel, hogy a legközelebbi értekezletek alkalmával tanítóikat szólítsák fel, hogy tartózkodjanak a testi fenytéknek ok nélkül való alkalmazásától; beszéljék meg a helyes fegyelmezés eszközeit és a testi fenyték alkalmazásának módjait. A kik ezen utbaigazítások ellenére cselekesznek, azokat kiméletlenül meg kell büntetni. A szüléknek érezniök és tudniök kell, hogy az iskolákban gyermekeik minden fölösleges és helytelen büntetéstől meg lesznek kímélve és habár szigoru, de szeretetteljes atyai bánásmódban fognak részesülni."

Sensationak nevezhető vihar követte ezt a rendeletet; mert a testi fenytéknek az iskolából való kiküszöbölését (mihez a rendelet az első lépésnek tekintetett), a tanítótság szerint csak akkor lehet elérni, ha a tanulók számát az osztályokban nagy arányban apaszíják, a gyenge tehetségűek és erkölcsileg veszélyeztetettek számára elegendő külön osztályt állítanak fel. A napisajtó a tanítóknak fogta pártját úgy, hogy a

miniszter — a ki mellesleg mondva, a néptanítók egyik igaz barátja volt — már jul. 27-én pórendeletet volt kénytelen kiadni, a mely így hangzik:

„Május hó 1-én kiadott rendeletem, a mely az elemi iskolákban a testi büntetésnek alkalmazását szabályozta, több rendbeli kételyt támasztott, a mi arra kényszerít, hogy erre az ügyre visszatérjek.

A rendelet abból indul ki, hogy a tanítóknak az a joga, mikép a szükséghez képest a testi büntetést alkalmazhassák, kétségbe vonhatatlan. Lényegében tehát csak arról volt szó, hogy ezen utolsó büntetés csak a legszükségesebb esetekre korlátoztassék és alkalmazásánál minden kemény, szívtelen és embertelen visszaélésnek eleje vételessék. A testi büntetésnek az iskolában való használata erkölcsi szempontból azzal indokolható, hogy a tanító a szülők nevelő-jogának letéteményese, mert e nélkül az iskola nem nevelhet. Az iskolai fegyelem feltétlenül az atyai fegyelem jellegével kell, hogy bírjon. Ebből a szempontból mintegy önként következik, hogy annak lelkiismeretes alkalmazásánál nevelési és erkölcsi korlátok állíthatók fel a tanítók számára.

Annak tudata, hogy minden tanítónak oda kell törekedni, miszerint szóval és tettel a testi büntetés nélkülözhesse, újabb időben sokszor nem érvényesült. A kemény testi büntetéseket az iskolai élet mindennapi szükségletének minősítik, amely nélkül a tanítás célja el nem érhető. Az mindenesetre bizonyos, hogy megszokott durvaság, törhetetlen makacsság és kétségtelen hanyagság esetén a komoly megfenyítés nemcsak a megfenyített tanulóra, hanem mint — elrettentő példa — az egész tanuló ifjúságra áldásos lehet. Azonban az is tény, hogy a szokásos és minden kisebb vétségénél, vagy tanulásbeli eredménytelenségénél alkalmazott testi büntetés — különösen vegyes osztályokban — nem előzik meg a durvaság bekövetkezését, hanem lealacsonyítják a megbüntetett gyermekeket tanuló társaik előtt, noha bottársaik sokszor tehetségük fogyatékos voltára vezethetők vissza.

Az iskola a szülői gondozás pótlására van hivatva. Tapasztalati tény, hogy az igazán jó tanítók legritkább esetben használják a testi büntetést, míg a fiatal és tapasztalatlan tanítók eredménytelenség esetén azonnal a bothoz nyulnak s tapasztalanságuk és készületlenségük hiányosságát a bot alkalmazásával igyekeznek elt. karni. Több eset jött tudomásomra, a melyben a testi fenytés nem megfelelő, de tulzott módon alkalmaztatott; sőt előfordult néhány olyan eset is, a melyeknél a gyermek beteges állapotára a tanító tekintettel nem volt s így az eset szomoruan végződött. Ez a körülmény késztetett arra, hogy a testi fenyték alkalmazásával szem előtt tartandó, korlátokat újból felemlitsem s a tanítónak következményeiben is komoly felelősségét emlékeztetébe vésssem, hogy így mintegy ki legyen zárva a szokásos ok nélküli botozás, vagy a haragban való büntetés.

Ezek után rá kell térnem arra a pontra, a mely május 1-én kelt rendeletemben a tanítótság részéről kifogásoltatott: hogy a testi fenyték alkalmazásánál a tanító előzetesen az igazgató, vagy a tanfelügyelő hozzájárulását tartozik kikérni. Ennél a pontnál rendelkezésem nyilvános megvitatásánál félreértés történt. Nem azt jelenti ez a pont, hogy a hozzájárulás esetről-esetre kéressék ki, hanem azt, hogy ha a tanító

arra a meggyőződésre jut, hogy osztályában a testi fenyték alkalmazása feltétlenül szükséges, a testi fenyték alkalmazásához a hozzájárulást kikérve, komoly szükség esetén azonnal alkalmazhassa a testi fenytéket. És pedig neveletlen magaviseletnél, durvaságnál, dacznál és macacsságnál. Szabály gyanánt azonban mégis azt óhajtanám fenntartani, hogy a büntetés az óra végén történjék s ha lehetséges az igazgató, vagy tanfelügyelő meghallgatása után, a mi egyes helyeken ugyanis mérvadó volt eddig is.

A sajtóban egyes esetek felemlítésével az állittatik, hogy a szülék máj. hó 1-én kelt rendeletemet gyermekeiknek akként magyarázták, hogy a tanítók tekintélye ez által jelentékenyen megcsorbult és a fegyelmezés joga a gyermekek részéről kétségbe vonatott. Remélem, hogy ilyen esetek, ha valóban előfordultak, csak szórványosak lehettek; de elismerem föltétlenül, hogy az iskolai fegyelmet veszélyeztető ilyen fel fogásnál a tanítók büntetési joga szülékkel szemben korlátlanak minősítendő. A tanítóknak tehát kijelentendő, hogy ilyen eseteknél a máj. hó 1-én megjelent rendeletemben felemlített korlátok megszűnnek s a testi büntetés minden előzetes megbeszélés nélkül is alkalmazható. És hogyha a rossz akarat és tudatlanság lehetlenné tenné a testi fenyték alkalmazásánál szükségesnek tartott korlátok betartását, akkor a kormányt ezért felelősség nem terheli. Egyébiránt bízom a porosz tanítóknak kötelességtudásában és nehéz viszonyok között tanusított önfegyelmezésében, mely őket a kellő tanulság levezetésére képesíti. A mi pedig a fiatal, ideiglenesen alkalmazott tanítókat illeti, ha azok önálló osztályvezetésre nyernek megbizást és az iránt is biztosítékot nyujtanak, hogy kellő önuralmuk van, akkor azoknak is meg kell engedni, hogy a testi fenytéket használhassák.

Az iskolai jogszolgáltatásnál Poroszországban ime ez a rendelkezés az irány és mérvadó. A tanítónak tehát feltétlenül joga van, ha szükségét látja, a testi fenyték alkalmazására. Aránylag ritkán élnek ezzel a joggal a német tanítók; ámde a rakoncátlan szülékkel szemben, a kik a tanító ellen gyermekeiket fellázítani akarják, a megtorlás jogát a rendelet feltétlenül biztosította.

Gyülési tudósítások.

I.

A M. Tanítók Országos Bizottsága folyó hó 2-án tartott igazgató-tanácsi ülésében nemcsak azzal a sérelmi ügygyel foglalkozott. Az a dolog csupán a napirend előtt beadott indítvány alakjában került napirendre, mert az igazgató-tanács a tanítóóság közéletében jelentős folyó ügyek miatt hivatott össze. A Bizottság tárgyalásainak ezekre vonatkozó részéről ma adunk az alábbiakban számot, miután lapunk mult számát az a sérelmi ügy, melyet be akartunk fejezni, csaknem teljesen igónybe vette.

Jelen voltak: Bárány Zsigmond jegyző, Böngérfi János, Bursics Ernő, Ember János, Gabel Jakab (Nagyvárad), Gerley Szevér, Gockler Lajos (Nagybecskerek), Gorzó Dénes, Hajós Mihály titkár, Józsa Mihály,

Kapy Rezső, Léderer Ábrahám, Moussong Géza, Nagy László, Kallós Albert (Kolozsvár), Peres Sandor, Peterfy Sandor, Schmidt Albin, Somlyay József, Sretvizer Lajos, Szabó Dezső, Szabó B. László, Szentgyörgyi Lajos (Ujpest); Sziklay P. Gyula (Nagybecskerek), Trajler Károly, Ujlaky Géza (Győr), Ujváry Béla, Verédy Károly, — továbbá a következő vendégek: Ágoston Béla, Bardócz Pál, Bastl Irma, Csáky Elek, Gorzó Denesné, Györffy János, Hunfalvi Lajos, Jenő Sándor, Koszilkov Lipót (Vinga), Molnár Gyula, Molnár József (Pancsova), Minke Béla, Sziklás Adolf, Tómesányi János (Mátyásföld).

Kimentésöket kérték dr. Gööz József, Láng Mihály (Léva), Molnár Ferencz (Bezdan), Sólyom Janos (Kolozsvár), Vajna Karoly (Kézdi-Vásárhely) és Schenk Jakab (Fehér-templom).

Elnök üdvözölven az egybegyülteket, értesíti az Orsz. Bizottságot, hogy az augusztusi közgyűlésnek Ö Felsegehez intézett hódoló táviratát Ö Felsege köszönettel vette. Megemlékezik ezután gf. Pállffy Jánosról, a magas rangu főurról, ki mintegy 3,000.000 frt értékü alapítványt tett culturalis czélokra. Indítványára ezt megköszönjük levélben Ö Nagyméltóságának. — Ugyancsak az elnök jelenti, hogy a nyugdíjügyben hozott határozatunkat a kultuszminiszterium nyugdíjosztályának tanácsosa sürgetésére neki bemutatta s örömmel jelzi, hogy a tanácsos ur nézete nagyban megegyezik határozatunkkal.

Nagy László a Tanító-képző-intézeti Tanárok Orsz. Egyesületének határozata értelmében kéri, hogy a gyakorló-iskolai tanítók ügyét az igazg. tanács a memorandum készítésénél vegye figyelembe. Helyesléssel fogadtatván, ugy ez, mint a Trencsénmegyei Tanítóegyesület, a Torda-Aranyosmegyei alt. Tanítótestület és Sófalvi György indítványai a nyugdíj-bizottsághoz tétettek.

A titkári előterjesztés szerint a tagegyesületek száma — a legujabban belépett Dunaszerdahelyi esp. ker. rkath. Tanítóegylettel együtt — 101. — A Brassai siremlékre szóló gyűjtést az Orsz. Biz. a tanítók figyelmébe ajánlja.

Az elnök ezután megemlékszik a magyar nemzet egyik nagy apostolaról, *Vörösmarty* Mihályról és előterjeszti *Péterffy* Sándor következő indítványát:

A „Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának igazgatótanácsa“ halás kegyelettel csatlakozni öhajtván ama mozgalomhoz, melyet jelesünk *Vörösmarty* Mihály születésének századik évfordulója alkalmából azzal a czélzattal indítottak meg, hogy a magyar társadalom koszorus költönknek, a nemzeti megújhdás vezérdalnokának Budapesten emléket emeljen, tisztéhez hiven elhatározza:

„hogy alkalmat nyujt a magyar közoktatásügy munkásainak arra, hogy a nemzeti tartozás lerovásának szent munkájához ne csak a felállítandó szoborra való adakozás és gyűjtés, — hanem egy olyan „*Vörösmarty-alap*“ megalkotásával is hozzájárulhassanak, a melynek kamataiból az olyan érdemes magyar írók jelesen tanuló, jó magaviseletü árváit lehessen segélyezni, a kik mint nevelők, tanítók vagy tanárok is szolgálták nemzetünket s annak idején rendes vagy rendkívüli tagjai voltak az „Eötvös-alapnak“; ehhez képest olyan gyűjtő iveket küld szét a „Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának“ tagjaihoz, valamint a

paedagogiai szaklapok szerkesztősegeihez, amelynek jövedelme felerészben a *Vörösmarty-szoborra*, felerészben pedig a „*Vörösmarty Mihály-alap*“ megalkotására lesz fordítandó.

Szabó Dezső is tett indítványt:

Miután a legmagyarabb magyar: *Vörösmarty Mihály* emlékét első sorban a néptanítói kar, an hivatva mindörökre fentartani, kéressék fel a Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának elnöksége, hogy a „*Néptanítók Lapja*“ hasábjain közzé teendő szöveg útján a *Vörösmarty* szoborra megindított országos gyűjtésben való tevékeny részvételre szólítsa fel hazánk néptanítóit. E felszólítás továbbá hasson oda, hogy a mennyiben lehet, a tanítóság az iskolafentartók engedélyéhez való folyamodással a gyűjtést az iskolákba is vihesse be.

Az *Érsekújvári r. kath. Tanítóegyesület* azt indítványozza, hogy kérje az elnökség a kereskedelmi miniszteriumtól, hogy a féláru vasuti kedvezmény az Orsz. Biz. igazgató-tanács tagjaira kiterjesztessék. *Trájtler Károly* kéri, hogy kérjünk fel egy képviselőt, ki a tanítóknak meg nem adott féláru jegy ügyében interpellálna. *Somlyay József* kívánja, hogy a képviselőháztól kérjük most már, a visszautasítások után, hogy a tanítóknak adassék meg a féláru vasuti kedvezmény. Ez el is fogadott s így az érsekújvári kollegák kérése egy időre — adja Isten, hogy véglegesen — tárgyalanná vált.

Az aug. közgyűlés az igazgatótanácshoz utasította az Ált. Tanítók Orsz. Egyesületét, hogy indítványát, hogy „egyfelől az idegen befolyás némi ellensúlyozására, másfelől nemzeti egyéniségünk kidomborodása érdekében, a rajz- és kézimunka tanításánál ezentúl magyar mintákat használhassunk“ az igazgató tanács elfogadta s a memorandum megszövegezésére *Szentgyörgyi Lajos*, *Trájtler Károly* és *Velösy Lipót* tagtársakat küldötte ki.

A titkár előterjesztésére az 1901. évi közgyűlés tárgyaival kitűzetek: 1. A tanítóegyesületi élet fejlesztése. 2. A záróvizsgálatok és 3. Az iskolaszékek és gondnokságok eltörlése, illetve reformálása.

Hajós Mihály.

II.

A „*Népnevelők Budapesti Egyesületének választmánya*“ e hó 8-án ülést tartott.

Jelen voltak: *Buza János*, *Ember János*, *Gerley Szevér*, *György Aladár*, *Kapy Rezső*, *Kiss Béla*, *Lakits Vendel*, *Moussong Géza*, *Peres Sándor*, *Radó Vilmos*, *Romhányi Sándor*, *Schön József*, *Szöke István*, *Trájtler Károly* és *Vágó Aladár*.

Lakits Vendel, elnök üdvözlőlvén a megjelent tagokat; a jegyzőkönyv hitelesítésére *Kiss Béla* és *Moussong Géza* tagtársakat kérte föl.

Azután megemlékezett elhunyt tagtársunkról, *Könyves Kálmánról*, s indítványára a választmány kimondja, hogy részvétét jegyzőkönyvbe iktatja.

Továbbá jelenti, hogy végre 10 év után helyiséget kaptunk a VII. ker. *Kazinczy-utczai* el. iskola II. emeletén. Az átköltöztetést *Székely Károly* végeztette s a költséget egyesületünk fizette, azonban a költség felét a hiv. tantestület megtéríti.

Székely Károly könyvtáros levélben tesz jelentést, melyben megem-

liti, hogy a rendezés sok munkát igényel s még segítséggel is hosszú időt vesz igénybe. Egyszersmind beadja lemondását.

A választmány fölkerlte az elnököt, miszerint tudja meg, hogy a most kapott helyiség állandó lesz-e; mert csak ez esetben érdemes a könyvtárt rendezni s a butorzatot most kijavítani.

Gerley Szevér titkár jelenti, hogy a múlt évben egész csomógyűjtőivet nyomtattak s küldtek szét. Akkor 16-an léptek be. A választmány fölkerli a titkárt, hogy a megmaradt gyűjtőiveket az idén küldje szét. Egyszersmind az egyes tagokat fölkerlte, hogy személyesen keressék föl a kerületük igazgatóit a sikeres taggyűjtés érdekében.

A titkár jelenti, hogy ujabban ímét hárman léptek be u. m. Gyurkovics Béla szék.-föv. tanító. Dr. Eben Mihály Zsámbékról s Illosvay Lajos Körösfőről. A kilépésöket szabályszerűen 14-en jelentettek be u. m. Hunyady Béla, Fehérváry Ferencz, Erdős Géza, Velösy Lipöt, Pusztay Károly, Riedl Gyözö, Szabó Adolf, Baranyai János, Szöts András, Szabó Dezsö, Szemere Ilona, Burián Imre, Madarász László és Witkovszky Sándor.

Lakits Vendel elnök megemliti, hogy a Vörösmarty emlékbizottság egyesületünket is meghivta az alakuló gyűlésre s egyesületünk képviselve is volt. Továbbá elmondja, hogy az Orsz. Biz. e hó 2-án tartott gyűlésen kimondotta, hogy az összes egyesületeket felszólítja a gyűjtésre. A gyűjtött összeg felét a szoborra adja, a másik felét pedig Vörösmarty-alapítványként kezeli s kamataiból írótanár vagy tanító gyermekeit segíti.

György Aladár indítványára a választmány kimondta, hogy gr. Pálffy Jánoshoz üdvözlö iratot intéz a nemzetnek tett alapítványa alkalmából.

Diószeghy Béla pénztáros tudatja, hogy a bevétel 2685 korona 18 fillér, a kiadás 2031 korona 30 fillér, pénztári készlet 653 korona 88 fillér. Együttel beadja lemondását.

Ezután a választmány megállapította a decz 8. közgyűlés sorrendjét. És pedig:

1. Fölolvasás.
2. Pénztár vizsg. biz. jelentés.
3. Titkári jelentés.
4. Paed. szakoszt. jelentése.
5. A tiszti kar megválasztása.
6. Indítványok.

Peres Sándor megemliti, hogy Wodianer kész az ujévi csomagokkal 1000 példányban a Népnevelök Lapját szétküldeni, a Népn. L. terjesztése céljából. A dolog elintézését Ember János és Peres Sándorra bizta a választmány.

Végül az új tisztikar kandidálására bizottságot küldtek ki s ezzel a gyűlést az elnök berekesztette.

Vágvét Aladár.

III.

Az Eötvös-alap elnöksége f. hó 2-án tartott ülésében több folyó ügyet intézett el. Örömmel vette tudomásul, hogy a közoktatási miniszter a Tanítók Háza vételárának második részletét is (az átalakításra stb.

fordított 16,000 koronát) kiutalványozta, hogy Ilosvay körösfői kartársunk 2000 koronás alapítványt tett a T. H. javára olyformán, hogy életét az Első Magy. Ált. Biztosítótársaságnál 2000 koronára biztosította. Elfogadott egy ajánlatot, mely szerint „Tanítók Háza szappan és gyer-tya“ bocsáttatik forgalomba, mely remélhetőleg még több jövedelmet hoz, mint a T. H. gyufája.

Kolozsvár város törvényhatóságát fölkéri az elnökség, hogy az ugynevezett *kőfaragó telkét* engedje át ingyen a kolozsvári T. H. czéljaira. Örömmel vette tudomásul, hogy Péterffy Sándor a budapesti vendéglősöktől 112 „asztalt“ eszközölt ki, az izr. nőegyesület pedig 500 ebédjegyet adott, mely 6 egész évi ingyen ebédnek felel meg. Az Emke ajánlatára a Gyertyánffy-alap kamatait Bartha Géának adomá-nyozta, a szobránczi járásköri tanítóegylet 189 koronás adományát pe-dig az egyesület kérelmére az Ungmegyei Ált. Tanítóegylet által létesí-tendő 2000 koronás alapítvány javára írta át. Végül a Rudolf-Album terjesztését a T. H. javára föltételesen elvállalta. B. E.

A. M. T. Kaszinójának jan. szept. havi működése.

A titkári jelentés szerint az alapszabályok módosított szövege s a tanítói koronabank tervezete elkészült. Ez előbbent Ember Károly, az utóbbit Dr. Széki Antal fogja a közgyűlésnek bemutatni.

A tagok száma ez idő szerint 628, mely létszám a mult évit jóval felül mulja; a kaszinó eddigi életében ez a maximalis szám.

Az ujonnan belépett beltagok a következők: László Albert el. tanító, Székely János e. t., Szöllősi Jenő e. t., Macher János e. t., Mezei Ignác áll. t., Gálfy Lajos kir. tanf. tollnok, Fusz János hitoktató, Zsigri Géza e. t., Bócz Arnold e. t., Szabó Gyula hitoktató, Sretvizser Lajos el. isk. igazgató, Szerencse József e. t., Dr. Frank István hitoktató, Szellő Sándor e. t., Patacsics János el. isk. igazgató, Haris József hitoktató, Adamovich Pál kir. s.-tanfelügyelő, Dr. Vértessy Gyula kir. s. tanfelügyelő, Hischmann Irma e. t., Filó Géza e. t., Egyegi Sándor e. t., Bednarik Antal e. t., Goll János polg. isk. tanár, Horcsik Kálmán polg. isk. t., Szabó Kálmán e. t., Varga Pál el. isk. igazgató, Lád Károly polg. isk. ig., Dr. Tolnai Lajos polg. isk. ig., Ullerich Gyula polg. isk. ig., Dr. Gyulai Béla polg. isk. ig., Irritsek Ferencz el. isk. ig., Dr. Kiss Áron paed. ig., Dr. Bánbóczy József kép. ig., Balogh Ármin kép. tanár, Stelly Géza el. isk. ig., Tanos Imre el. isk. ig. Kültagok: Golka Róza el. tanító, Polónyi Mátyás áll. isk. ig., Balogh Mihály áll. tanító, Mézes János áll. tanító, özv. Szilágyi Gyuláné áll. tanító, Goldmann Berta áll. t., Lesich Endre áll. t. Bánkorsós József áll. t., Jancsó Gábor polg. isk. tanár, Kéha Károly el. t., Kardos D. Gyula el. t. Pártoló tagok: Dr. Zólyomi Adolf orvos, Dr. Hollósi Ed. orvos, Halász Győző hirlapíró. Kedvezményes tagok: Zaborszky Ilona e. t., Horváth Gizella, e. t., Guggenbenger Erzsébet e. t., Parlaghy István e. t., Berkes Jakab e. t., Molnár István e. t. és Binder Ferencz e. t. Összesen 57 tag.

A szakbizottságok működése a következő volt:

A társadalmi bizottság 4 ülést tartott. És pedig jan. hó 24-én Dr. Erődi középisk. főigazgató az olasz közoktatást ismertette, febr. hó 24-én az elnök-igazgató a főv. leányismétlő iskolákról tett előterjesztést, Bursics Ernő a III. oszt. földrajzi térképről értekezett; márcz. hó 3-án Dr. Waldmann Fülöp iskolai gyermekek életében előforduló erkölcsi veszélyeket ismertette, ugyanakkor Gozsdu Mária főv. tanítónő a jénai kurzusokról tartott előadást, különösen a dianconiat ismertette; márcz. 17-én Dr. Széki Antal a korona szövetkezetről tartott előadást, Nagy László pedig a szamaritánus-alapot ismertette.

A tanügyi bizottság 3 ülést tartott. És pedig jan. 13-án Halász Sarolta a főv. óvodákat és Sretvizer Lajos a főv. új tantervet ismertette. Az ezt következő ülésen Lád Károly a polg. isk. tantervről értekezett. Végül az orsz. Tanszermuzeum került napirendre, melyet a Kaszinó tudvalevőleg saját helyiségében óhajtott elhelyezni.

A Kaszinó jótékony-alapja (Szamaritánus-alap) ez idő szerint 14 ezer korona értékkel rendelkezik. Ezt a jótékony-alapot úgy a közokt. miniszter, mint a főváros 500—500 koronával támogatja.

A könyvtár is gyarapodott. A közokt. miniszter ezt is 500 korona támogatásban részesítette.

Végül megemlítendőnek tartjuk, hogy a koronázási ünnepélyt az idén is megtartotta a Kaszinó, mely alkalommal a minisztert Halász Ferencz osztálytanács, a főváros gr. Festectish Géza tanács-jegyző képviselte.

A Szabad Lyceum 10 látogatott előadást tartott a Kaszinóban; a társadalmi bizottság hangversenyeket és estélyeket rendezett.

Erzsébet napjára.

Sötét lett egyszerre szép Magyarországon,
Siró dalt zengett a kis madár az ágon.
Lassan csörgedezett medrében a patak,
Minden szem könnyezett, elnémult az ajak.

A midőn elnyomtak, benne bizott lelkünk.
Ő megértett minket, hogy miért kesergünk.
Védő angyalunk lett; nem maradtunk árván,
Lelkéből örült a magyar diadalán . . .

Még mindig tart a gyász szép Magyarországon,
Szomorú dalt zeng a kis madár az ágon,
Lassan csörgedez a patak is medrében,
Az a fényes csillag nem ragyog az égen . . .

Bartha Gyula.

Könyves Károly emlékezete.*)

Ismét egyike a legjobbaknak jobb hazába költözött! Könyves Károly meghalt!

Mibe mártsam tollam, hogy ennek a jó embernek az emlékezetét hiven felidézsem, hogy úgy fessesem őt, mint a milyen volt és a hogyan élt.

A lángeszű festőnek rendelkezésére áll a sokféle festék, a költőnek a ragyogó eszmék és hasonlatok tömege, a kritikus lélekbuvárnak a bonezolgotó erő. De mihez fogjon az írás művészetéhez nem értő ember, ki csak szeretetből és emlékekből él, de méltánylásának tárgyát, egy kiváló embert szeretne kellő világításba helyezni, hogy méltó legyen emlékezete a méltó emberhez.

„Tiszta lélek, tiszta szándék; akár siker, akár nem“, mondá Széchenyi. A hiányt pótolja majd a nemes szándék.

Hányszor néztem ennek a nemes embernek a lelkébe, mint a tiszta azurkék égbe, mikor kinyilott! Mindannyiszor bámultam szívet derítő és lelket üdítő tisztaságát!

Mint minden jóra való néptanító, úgy ő is jó építő volt. Fölépítette lelkének templomát a legszebb ivekkel és feldiszipolta azokat a leg-
ragyogóbb ékességekkel: a jósággal, a szerénységgel, a hűséggel, a nemességgel. Puritán jellem honolt ott, a mely ezt a szép templomot minden zugában betöltötte. Franklin erényei tündököltek benne: a mértékletesség, hallgatás, rend, elhatározottság, egyszerűség, munkásság, őszinteség, igazság, mérsékelttség, tisztaság, nyugodtság, tiszta erkölcs és alázatosság.

A modern stréberségtől, hivalkodástól ment szellem bezárkózott temploma falai közé. A külvilág, az emberek sokasága a külső diszszel nem csillogó templom mellett elhaladt s nem vette észre belsőségének gazdagságát.

Templomának külseje egyszerű volt, mint a róna, a mely szülte őt. Oda is ment meghalni, hogy földi porai egyesüljenek az anyafölddel, a kis magyar Alfölddel. A falu nevelte, a város tette őt a maga nemében nagygyá. Itt mondhatta: „Sors, nyiss nekem tért, hadd tehessek az emberiségért valamit. Ne hamvadjon ki haszon nélkül a nemes láng, a mely úgy hevit!“

Könyves a szerénység mintaképe volt. Hivatásának magaslatán állt, de ő azt soha sem akarta fitogtatni. A leggyengébb erőnek képzelte magát, elhárítván magáról minden érdemet, a mely a kötelesség hü teljesítésével jár.

Nem szerette a mai kort csillogó czafrangjaival, semmitmondó nagyzásaival. Mint erős meggyőződésű ember nem tudott beleilleszkedni. Kerülte az emberek sokaságát, érezvén, hogy nem értik őt s így a modern főváros érdekhajhászó és érdekharczot vivő küzdelsei nem ihlették őt. Nem láttuk tanítói nagygyűléseken, polgárok bankettjein szerepelni, bár erős vitatkozó volt, ki a lelkesedés és felhevülés pillanataiban jobban ragyogtathatta volna érveit, mint bármi oly modern gla-

*) Felolvasatott a „Budapesti (budai) Tanítóegyesület“ 1900. október 25-én tartott közgyűlésén.

diator, ki csak olesó dicőségért küzd. A ki látta és hallotta őt kisebb körben vita kozni, tapasztalhatta, hogy itt erőslelkű, határozott meggyőződésű emberrel van dolgunk, a ki szellemének folyton folyvást való táplálkozásával az érveknek oly hatalmas phalanxát tudta volna sorompóba vinni, hogy ha csak egy cseppnyi feltűnési visszketeg lett volna benne, a nyilvános életben nagy diadalokat arathatott volna. Mert a vitakozásban erős volt. Érveivel keményen tudott küzdeni, sokszor engedett, de némely dologban hajthatatlan volt.

Rengeteg nagy olvasottsága volt. Emberek közé nem igen járván, otthon szabad idejének nagy részét olvasással töltötte. Sokszor még heterogén forrásokból keresett lelkének táplálékot.

Szaklapjainkon kívül olvasott magyar és német műveket, költöket, írókat; természettudományi szaklapokat bujkált, lépést tartván a természet-tudományok haladásával.

A német doktrinarizmus nem igen imponált neki. Józan magyar eszejárása egyszerűbb és kifejezőbb alakban kereste és kedvelte az igazságot. A német költők közt legjobban szerette Heinét és Goethét, amazt szarkasztikus vonásaiért, emezt klasszikus formáiért.

A magyar költők közül legtöbbet olvasott Jókaitól, legjobban szerette Petőfit, a magyar érzelemvilág leghivebb kifejezőjét, a róna költőjét. Talán az összekötő kapocs így volna megmagyarázható; a róna, az egyeneslelkűség, a legnagyobb ideálokért való lelkesedés.

Lelke misztikus hajlamokkal is bírt, azért kedvelte Flammariont, ki a csillagos ég költészetébe avatja be az embert. Sokszor ismételtette e nagy csillagbuvár szavait: „Azonban az, a mit nem tudunk, ahhoz, a mit tudunk, úgy viszonylik, mint az oceán egy csepp vízhez.”

Róla is azt lehet mondani, a mit Jókai Kemény Zsigmondról mondott: „Ő igen sok dologhoz ért és igen kevésről beszél, míg mások igen kevés dologhoz értenek s igen sokról beszélnek.”

Mindazonáltal legkedvesebb olvasmányai voltak ama vallásbölcseleti művek a melyek a modern tudományok csődjét, Darwin evolúziós tanának bukását fejtegették. Erősen hangoztatta, hogy a mai álliberallizmussal és álhumanizmussal nem vezethetjük az emberiséget boldogulása felé. Csak egy erős, rendithetetlen és szilárd alap van, a melyben boldogulásunk gyökeredzik és ez a vallásos hitben való megnyugvás. A ki ilyen kérdésekről hallotta őt apostolszerű lelkesedéssel vitakozni, meggyőződhetett arról, hogy benne erős lélek lakozik, hogy hatalmas meggyőződés ad erőt és súlyt szavainak.

Ilyenkor nyilvánult, mily lelkes, lelkesedő és lelkesítő ember volt ez az egyszerű igénytelen ember. Mintha a régi magyar iskolának egyik oszlopa tagja szólalt volna meg benne, kik, ha a mai tudományos kor embereivel összemérjük őket, bár aránylag kevesebb ismeretanyaggal, de annál több lelkesedéssel és bensőséggel tudtak tanítványaikra hatni és teremtették azokat a nagy embereket, kiknek nagyságuk még most is bámulatunk tárgya s kik mintaképül állnak a mai nemzedék előtt. „Vizsgáld a kort: s megérted emberét; vizsgáld az embert: s megérted korát.”

(Folyt. köv.)

VEGYESEK.

— Az Orsz. Bizottság a királynál. A Magyar Tanítók Orsz. Bizottsága a királyság és kereszténység kilencszázéves fennállása és a király hetvenedik születésnapja alkalmából diszalbumot készített, melyet ma adott át egy küldöttség a királynak. A küldöttség vezetője Lakits Vendel az O. B. elnöke, tagjai Hajós Mihály, Józsa Mihály, Schmidt Albin és Kapy Rezső voltak. Lakits Vendel hálás szavakkal mondott köszönetet a királynak azért a kegyért, hogy megengedte, hogy a Tanítók Háza dicső nevét viselhesse és hozzájárult ahhoz, hogy az országgyűlés a Tanítók Háza céljaira egy millió koronát megszavazhasson. A király igen szívesen fogadta a küldöttséget s a diszalbumot s e szavakkal bocsátotta el a küldöttséget. Neveljék hazafiságia az ifjúságot. Köszönettel veszem az albumot, majd megnézem. Szívesen fogadom köszönetüket.

A Tóth Béla módszere szerint. A vakok orsz. intézetének 15 növendéke a napokban összeverte az intézet igazgatóját. Értelmi szerzőül egy intézeti tanárt emlegetnek, a kit állástól fel is függesztettek. Az „elégtételei“ okául az igazgató szigorát említik, a ki megtiltotta a hálóban a pipálást s egy pár növendéket szerelmi kalandjéért megbüntetett.

— Segély a Tanítónők Otthonak. A széker-föv. közoktatásügyi bizottság legközelebbi (f. hó 9 én) tartott ülésében elhatározta, hogy a Tanítónők Otthonának a következő tíz évre is javaslatba hozza az eddig élvezett 2400 korona fővárosi segélyt az eddigi feltétel mellett (egy tanítónő ingyenes ellátása).

— A paedagógiai szakosztály ülését f. hó 17 éről az „Eötvös-alap“ közgyűlése miatt 24-ére halasztotta.

— A Slöjd-tanfolyam ideje a famunkások részére csütörtökön d. e. 1/6—7-ig és szombaton 6—9-ig, az agyag és karton-munkások részére csütörtökön 2—6-ig.

— Az igazgatóság lemondása a Kaszinóban a f. hó 15 én Csáky Elek elnöklete alatt tartott ig.-tanácsi ülésen tárgyalatott. Verédy K. int. igazgató ki fejtve a lemondás okait elbucszort a Kaszinótól. Minke Béla, Gáti Gyula és Ember K. felszólalása után kimondta az ig. tanács hogy teljes bizalommal van az igazgatóság iránt, vele szolidaritást vállal. A lemondást nem fogadja el. Ez ügyben legközelebb rendkívüli közgyűlés lesz. S ha a közgyűlés a mi remélhető elfogadja az ig. tanács álláspontját, tehát a P. H. bojkottálására vonatkozó határozat végrehajtását nem forszirozza, van remény hozzá, hogy az igazgatóságot sikerül az ügyek élén maradásra megnyernyi.

— Halálozás. Benke Elek székesfővárosi tanító folyó évi november hó 13-án hosszas szenvedés után, életének 37-ik évében meghalt. Az o y horán elhunyt kartársat széleskörű rokonság gyászolja. Aldás és béke hamvaira!

— Horváth Lajos, székesföv. nyug. tanító, ki 43 évig odaadással szolgálta afőváros népoktatását, 81 éves korában elhunyt. Aldás emlékére!

— A Vörösmarty-ünnep. A lapunk egyik előző számában közöit vezércikkben Vörösmarty-ünnep rendezésére az Orsz. Bizottság Ujváry Béla elnöklete alatt rendező bizottságot küldött, mely bizottság f. hó 10-én tartotta első gyűlését a Tanítók Háza tanácstermében. A látogatott gyűlésen Ujváry elnök javaslatára a következő megállapodások történtek. Az ünnepen (f. évi decz. hó 2-án) az összes népoktatási intézetek tanítói és tanárai részt vesznek. A tanulók közül csupán a képző-intézeti növendékek jelennek meg testületileg, mert a többi népokt. intézetek tanulói közül még a nagyobbak sem férnének be az Akademia nagy termébe, hol az ünnepély tartatik. Erre a napra a bizottság szünnapot kér az ipariskolai tanítóknak, hogy ők is jelen lehessenek az ünnepélyen. Az ünnepély programja a következőkben állapított meg: a) a Szózat eléneklése a paedagogium ifjúsága által, b) ünnepi megnyitó beszéd, c) Vörösmartyt dicsőítő költemény Simon Lajos poéta tanítótól, d) ünnepi beszéd, tartja Dr. Göcz József, e) a Főthi-dal, szavalja Minke Béla. f) Magyar szó, szavalja Dorogsághy Dénesné, g) elnöki zárszó, tartja Ujváry Béla, h) ének a Tanítók Háza ifjúsága részéről. Intézkedés történt még a gyűlésen a gyűjtésre vonatkozólag is.

TARTALOM.

— Vörösmarty-szobor, Vörösmarty alap. — A bajok forrása. — A testi fenyték Poroszországban. — Gyűlési tudósítások. — A M. T. Kaszinójának stb. Erzsébet napjára. — Könyves Károly. Vegyesek.

Laptulajdonos: A Népkövelők Budapesti Egyesülete
Kiadó: „Hunnia“-nyomda, Budapest VI., Teréz-körút 3.

„Hunnia“ könyvnyomda Budapest, Teréz-körút 3.